

Пилипенко О. Д., студент магістратури,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Шуст Н. Б., д.соц.н., професор

НАУКОВЕ ВІДКРИТТЯ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ

Інноваційна політика нашої держави спрямована на підтримку і захист об'єктів інтелектуальної власності, найважливішими з яких є наукові відкриття. Саме вони дозволяють формувати принципово нові напрями у розвитку відповідних галузей науки, техніки, промисловості тощо, з ними пов'язаний подальший розвиток науково-технологічного прогресу в Україні. Іншими словами, наукові відкриття є провідним чинником, що кардинально впливає на розвиток сучасної науки і техніки, а отже і на економіку країни.

На сьогоднішній день стан питання щодо охорони наукових відкриттів в Україні є недосконалим. Це є причиною низького коефіцієнту корисної дії наукових відкриттів, безперешкодного їх використання будь-якими особами, недостатньо ефективного державного контролю у цій сфері. З іншого боку, недостатнім є і рівень наукових досліджень проблем, пов'язаних зі створенням, експертизою, реєстрацією та визнанням наукових відкриттів, цивільно-правовою відповідальністю, яка настає за порушення законодавства щодо наукових відкриттів [3, с. 247].

Цивільним кодексом України наукове відкриття визнано об'єктом інтелектуальної власності, який потребує правової охорони і зазначено, що право на нього має охоронятись в порядку, встановленому відповідним Законом. За характером правовідносини щодо наукового відкриття мають і абсолютний і відносний характер, який, у першому випадку, полягає у покладенні на необмежене коло осіб обов'язку утримання від посягань на наукове відкриття. Це може проявлятися, зокрема у привласненні авторства, розголошенні його змісту до дати його пріоритету т. ін. Відносні правовідносини щодо наукового відкриття можуть виникати під час його реалізації: це стосується, наприклад, оформлення відкриття у відповідних установах або виплати автору відкриття матеріальної винагороди тощо.

Встановлення правової охорони наукових відкриттів можливе лише в умовах інноваційних відносин, з урахуванням всіх особливостей, властивих науковому відкриттю як об'єкту інтелектуальної власності. Визначено, що ключовими завданнями щодо оформлення і державної реєстрації наукових відкриттів є встановлення необхідного правового режиму наукових відкриттів, який полягає у визнанні наукового відкриття і його пріоритету на світовому рівні з відповідною видачею автору диплому державного зразку на нього, а також у визнанні за авторами

наукових відкриттів особистих немайнових прав, у наданні матеріальної винагороди автору за створене наукове відкриття [2, с. 163].

Під час оформлення і державної реєстрації наукових відкриттів виділяють такі основні її завдання, як встановлення необхідного правового режиму наукових відкриттів, визнання за авторами наукових відкриттів особистих немайнових прав, визнання наукового відкриття і його пріоритету на світовому рівні, з відповідною видачею автору диплому державного зразка, а також надання матеріальної винагороди автору за створене наукове відкриття. Ці вищенаведені завдання мають стати ключовими моментами на шляху здійснення державної реєстрації і охорони наукових відкриттів і покладені в основу проекту Закону України «Про охорону прав на наукові відкриття».

Ознаками наукового відкриття як об'єкта цивільних правовідносин є світова новизна, вірогідність і фундаментальність:

— ознака фундаментальності відрізняє наукове відкриття від ознак, властивих іншим об'єктам інтелектуальної власності й свідчить про фундаментальний характер наукових досліджень, які втілюються у наукові відкриття;

— ознака світової новизни наукового відкриття розкривається через визначення його пріоритету. При цьому встановлення пріоритету наукового відкриття можливе у різні способи; ці способи встановлення пріоритету відкриття можуть обиратись автором відкриття за власним розсудом. При цьому, на відміну від інших об'єктів інтелектуальної власності, науковому відкриттю властивий так званий множинний пріоритет, який встановлюється декількома датами. В цьому випадку новизна відкриття не опорошується, а навпаки, свідчить про більш ранню дату встановлення пріоритету;

— ознака вірогідності наукового відкриття являє собою її підтвердження (повторність) відкриття. Встановлення вірогідності відкриття здійснюється теоретично або експериментально. Встановлення вірогідності має відбуватись на рівні повного використання всієї доказової бази, яку має автор. Представлені автором докази вірогідності мають бути абсолютно переконливими, з метою подальшого їх втілення без додаткових перевірок.

Наукові відкриття є основою для розвитку нових наукоємних технологій, що дозволяє країні постійно підвищувати і вдосконалювати не тільки свій науковий рівень, але також рівень власної конкурентноздатності. Забезпечення відповідного законодавчого регулювання наукових відкриттів в Україні, закріплення державного і авторського пріоритету на створені наукові відкриття дозволить уникнути неконтрольованого витоку наукового потенціалу за кордон і створити належні умови для творчої праці авторів наукових відкриттів у своїй власній країні.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
2. Ієванія О. В. Наукове відкриття як об'єкт права інтелектуальної власності в національному законодавстві України / О. В. Ієванія // Серія «Право». – Випуск 15. – 2011. – С. 162–164.
3. Бурлуцький О. В. Розгляд проблеми захисту права на наукове відкриття в умовах НТП України / О. В. Бурлуцький // Проблеми права інтелектуальної власності. – 2013. – С. 246–249.

УДК 349.2-057 (043.2)

Пожарова О. В., к.ю.н.,
Національний університет «Одеська юридична академія»,
м. Одеса, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ЖІНОК: МІЖНАРОДНІ АКТИ ТА ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

У сучасному суспільстві жінка має можливість обирати роботу по душі, отримати гідну освіту та будувати кар'єру. Держава створює всі необхідні умови для того, щоб жінки могли поєднувати працю із материнством, щоб не допускати обмеження трудових прав жінок у зв'язку з її статевою приналежністю. В останній час змінюється уявлення про місце норм щодо праці жінок у трудовому законодавстві України.

На законодавчому рівні дані норми містяться у главі XII «Праця жінок» чинного КЗпП України, законах України «Про охорону праці», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Положення зазначених законів конкретизуються у численних підзаконних нормативно-правових актах про охорону праці жінок. Норми, що регулюють трудові відносини за участю жінок, містяться також в актах соціального діалогу – колективних угодах і колективних договорах.

Саме на колективно-договірному рівні приймаються зобов'язання, спрямовані на поліпшення умов праці жінок. Однак у ст.ст. 7 і 8 Закону України «Про колективні договори і угоди» [1], якими визначено зміст колективного договору і угод, не йдеться про відповідні зобов'язання сторін. У цих статтях передбачаються взаємні зобов'язання сторін щодо забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків і жінок та заборони дискримінації. Сторони Генеральної угоди про регулювання основних принципів і норм реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин в Україні на 2016-2017 роки від 23.08.2016 р. домовилися у розділі II «Оплата, умови, охорона праці та соціальний захист працюючих» рекомендувати для включення до галузевих (міжгалузевих), територіальних угод і колективних договорів підприємств, установ і